

PRIPRAVA JEZIKOVNIH PODATKOV ZA PEDAGOŠKI PORTAL O SLOVENŠČINI FRANČEK

**Kozma Ahačič, Janoš Ježovnik, Nina Ledinek, Andrej Perdih,
Špela Petric Žižić, Duša Race**

*ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša
Ljubljana, Slovenija*

Ključne besede: pedagoški jezikovni portal, pedagoška leksikografija, slovar, šolska slovnica, povezovanje slovarjev, slovenski jezik, slovenščina, didaktična gradiva, šolski slovar, jezikovno svetovanje

Povzetek: V prispevku sta predstavljena proces nastajanja portala Franček, prvega interaktivnega pedagoškega spletnega slovarsko-slovnicega portala za slovenščino, ter predhodna priprava jezikovnih podatkov zanj. Portal, ki ima izvirno zasnovo in se ne zgleduje po drugih jezikovnih portalih, prinaša podatke o pomenu besed, njihovih sinonimih, pregibanju, izgovoru, frazeologiji, rabi v narečjih, zgodovini in etimologiji. Podatki so povezani z dvema šolskima slovnica, didaktičnimi gradivi, jezikovno svetovalnico za učitelje in opisom sodobnih učnih metod, portal pa dopolnjuje igra za pametne naprave. Glavni namen spletnega orodja je uvajati učence osnovnih in srednjih šol v rabo različnih slovarskih priložnikov, razvijati njihovo jezikovno in metajezikovno zmožnost ter jih seznanjati z drugimi jezikovnimi viri. Portal zapolnjuje vrzel v naboru jezikovnih virov za slovenščino, ki so primarno namenjeni ali vsaj ustrezno prilagojeni šolski populaciji oziroma za rabo v šolskem sistemu. Članek prikazuje tudi nastajanje novih slovarskih, slovnice in didaktičnih vsebin ter postopek prilagajanja in povezovanja vseh komponent v novo celoto. Zaradi širokega starostnega razpona in razlik v (meta)jezikovnem znanju ciljnih uporabnikov so podatki in vizualizacija prilagojeni trem različnim starostnim skupinam (1.–5. in 6.–9. razred osnovne šole ter srednja šola), pri čemer so upoštewane vsebine učnih načrtov za pouk slovenskega jezika v osnovni in srednji šoli.

PREPARATION OF LANGUAGE DATA FOR THE *FRANČEK* EDUCATIONAL PORTAL FOR SLOVENIAN LANGUAGE

Kozma Ahačič, Janoš Ježovnik, Nina Ledinek, Andrej Perdih,
Špela Petric Žižić, Duša Race

ZRC SAZU, Fran Ramovš Institute of the Slovenian Language
Ljubljana, Slovenija

Keywords: educational language portal, pedagogical lexicography, dictionary, school grammar, dictionary linking, Slovenian language, Slovene language, didactic materials, children's dictionary, language counselling

Abstract: The paper presents the processes of creating the portal *Franček*, the first interactive educational language portal with dictionary and grammatical content for Slovenian, and the preparation of language data for the portal. The portal, whose design is original and not based on any other language portal, provides information on the words' meanings, synonyms, morphological paradigms, pronunciation, phraseology, dialect usage, history, and etymology. This data is linked to two educational grammars and accompanied by teaching materials, a game for smart devices, a language counselling service for teachers, and a description of modern teaching methods. The main purpose of the portal is to introduce students of elementary and secondary schools to the use of various dictionaries, to improve their linguistic and metalinguistic competence, and introduce them to other language resources. The portal fills the gap in existing Slovenian language resources, namely the lack of specialized or appropriately suited comprehensive dictionary manuals, primarily intended for the schooling population and use in education. The paper also presents the creation of new dictionary, grammatical, and teaching content, and the process of its adaptation and consolidation into a new, coherent whole. Due to the age span of target user groups the content and its visualization are adapted to three age groups (elementary-school grades 1 to 5, grades 6 to 9, and secondary school) based on their (meta)linguistic knowledge, while also taking into account the curricula for teaching Slovenian in elementary and secondary school.

Članek je nastal v okviru projekta Portal Franček, Jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in Solski slovar slovenskega jezika, ki ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropski socialni sklad; del raziskav za projekt je podprl ARRS v okviru programov P6-0038 (Slovenski jezik v sinhronem in diahronem razvoju) in P5-0408 (Dediščina na obrobjih).

1 Uvod

Z vzpostavitev pouka na daljavo v času epidemije covid-19 se je bolj kot kadar koli prej pokazala potreba po kakovostnem in vsebinsko zanesljivem jezikovnem spletnem orodju, ki bi zaradi enostavnosti uporabe in zanesljivosti predstavljenih podatkov učence spodbujalo k raziskovanju slovarskih priročnikov in drugih jezikovnih virov ter jih motiviralo za učenje jezikovnih vsebin pri pouku in izven njega.¹ Tako orodje je med letoma 2017 in 2021 nastajalo na ZRC SAZU, Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, pri projektu *Spletni portal Franček, Jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in Šolski slovar slovenskega jezika* (v nadaljevanju: projekt Franček) v sodelovanju s strokovnjaki za jezikovno didaktiko in jezikovne tehnologije ter osnovno- in srednješolskimi učitelji slovenščine. Interaktivno spletno učno orodje, poimenovano portal Franček in prosto dostopno na naslovu www.franček.si, je zamišljeno kot organsko povezana celota različnih komponent oziroma jezikovnih virov in je prvo celovito slovarsko-slovnico spletno orodje za slovenščino. Portal ima izvirno zasnovo in se ne zgleduje po podobnih jezikovnih portalih.

Glavni namen portala Franček je uvajati učence v rabo različnih slovarskih priročnikov, razvijati njihovo jezikovno in metajezikovno zmožnost, jih seznanjati z drugimi jezikovnimi viri ter jih s tem vzgajati v kompetentne in samozavestne uporabnike slovenskega jezika. Zasedovanje tega cilja je še posebej pomembno, ker obstoječe študije o uporabi elektronskih jezikovnih virov v slovenskem izobraževalnem sistemu (Kosem idr. 2012; Rozman idr. 2020) kažejo, da je neprilagojenost obstoječih jezikovnih virov šolski populaciji ena od temeljnih ovir za njihovo zgodnjo uporabo.

Slovenski osnovnošolci in srednješolci uporabljajo spletne slovarje slovenskega jezika zlasti prek portala Fran (www.fran.si),² ki je primarno namenjen odraslim uporabnikom. Portal je bil zasnovan leta 2014 in je hitro postal priljubljen. Omenjen je v vseh novejših učbenikih slovenskega jezika, njegovo uporabo pa spodbuja tudi Zavod za šolstvo Republike Slovenije.

Prilagajanje obstoječih slovarskih podatkov in načina njihovega prikaza šolski populaciji je bil glavni vir motivacije za oblikovanje novega pedagoškega portala Franček. Na njem slovarsko gradivo ni ločeno na posamezne slovarje, ampak so podatki združeni in organsko povezani, da

¹ Potreba po takem pedagoškem portalu je bila identificirana že v Ahačič idr. (2015: 61).

² Portal Fran združuje osemindvajset slovarjev (s skupno 689.941 slovarskimi sestavki), narečni atlas ter spletno jezikovno in terminološko svetovalnico. Po vseh virih je mogoče iskati z enotnim iskalnikom, na portalu pa se sočasno prikazujejo rezultati iz vseh omenjenih virov (Ahačič idr. 2015; Perdih 2020). V zadnjih mesecih portal Fran beleži povprečno 200.000 iskalnih poizvedb dnevno, skupno pa je bilo od začetka delovanja opravljenih približno 200 milijonov poizvedb.

zagotavljajo celovito informacijo o posameznih besedah glede na njihov pomen, sinonimijo, morfolgijo, izgovor, frazeologijo, rabo v narečjih, zgodovino in etimologijo. Slovarski podatki so premišljeno povezani s šolskima slovnica, didaktičnimi gradivi, igro za pametne naprave, jezikovno svetovalnico za učitelje, opisom sodobnih učnih metod, kar uporabnikom omogoča seznanjanje z različnimi vidiki slovenščine na celovit, sistematičen, didaktično ustrezen in hkrati enostaven način.

2 Portal Franček

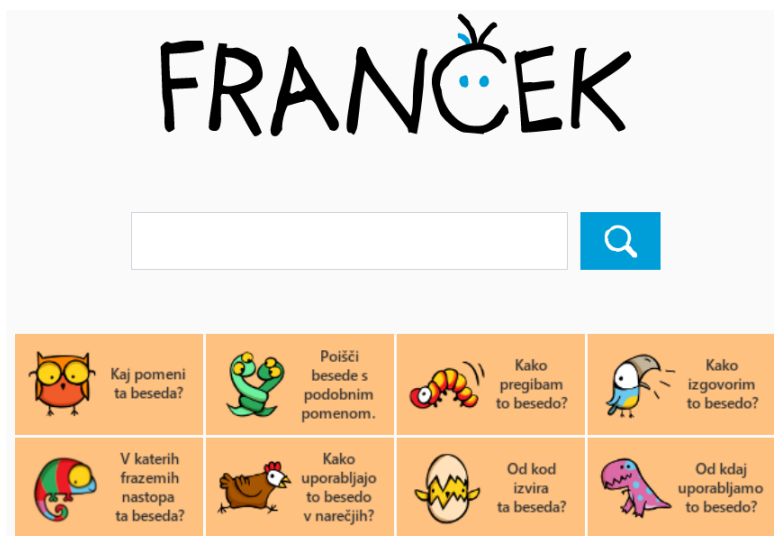
Na portalu Franček so na enem mestu zbrane jezikovne vsebine, ki segajo na področja jezikovnega opisa, norme, svetovanja in poučevanja slovenskega (knjižnega) jezika. Portal je razdeljen na tri dele: na osrednji slovarski del (vstopna točka portala z iskalnikom), slovnični del (*Kje je kaj v slovnici?*; <http://kje-je-kaj-v-slovnici.francek.si/domov>), ki se razširja v didaktične vsebine, in svetovalni del (*Jezikovna svetovalnica za učitelje*; <https://svetovalnica.francek.si/domov>). Povezuje se tudi s portalom *Fran* in igro za pametne naprave *Besedoboj*,³ ki spodbuja zanimanje za jezik. Portal omogoča interaktivno uporabo; uporabnike skuša dodatno motivirati z igrifikacijo, ki omogoča sistem napredovanja in nagrajevanja s spodbudami v obliki točk, in povezovanjem v skupnost. Nabor povezanih slovarskih, slovničnih vsebin in didaktičnih gradiv dopolnjuje opis sodobnih učnih metod, ki bodo olajšale izvajanje jezikovnega pouka slovenščine in ga obogatile.

Primarni uporabniki slovarskega in slovničnega dela so osnovnošolci in srednješolci, didaktične vsebine in jezikovna svetovalnica pa bodo v pomoč zlasti učiteljem. Jezikovne vsebine na portalu črpajo podatke iz več slovarskih baz in drugih virov, ki so večinoma nastale na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, nekatere pa so narejene povsem na novo, dodano je slikovno in zvočno gradivo. Vsebina in prikaz sta prilagojena trem starostnim skupinam (učencem 1.–5. razreda in 5.–9. razreda osnovne šole ter srednješolcem) glede na njihove različne vsebinske potrebe ter stopnje jezikovnega in metajezikovnega znanja.

³ V igri *Besedoboj* uporabniki tekmujejo z virtualnimi slovenskimi literati (npr. z Ivanom Cankarjem, Zofko Kveder) v navajanju ustreznih besed in pri tem zbirajo točke, ki jih lahko unovčijo na portalu Franček. Igra je nastala v sodelovanju z Nikijem Bizjakom, študentom Fakultete za računalništvo in informatiko.

2.1 Slovarki del

Osrednji del portala so slovarki podatki o približno 100.000 enobesednih iztočnicah, ki jih uporabnik poišče s pomočjo iskalnika. Jezikovni podatki o posamezni besedi so najmlajšim uporabnikom predstavljeni v štirih vsebinskih razdelkih, starejšim uporabnikom pa je namenjenih osem vsebinskih razdelkov (Slika 1). Razdelki za najmlajše prinašajo podatke o pomenih besed, njihovih sopomenkah, pregibnostnih vzorcih in izgovoru, za starejše uporabnike pa so dodani še podatki o frazeoloških enotah, narečni variantnosti, etimologiji in zgodovini rabe iskane besede.

Slika 1: Osrednji, slovarki del Frančka z iskalnikom in osmimi vsebinskimi razdelki

Način predstavitve jezikovnih podatkov na portalu Franček poustvarja naravno situacijo učenja jezika, zato v razdelkih konkretnim vprašanjem, ki bi si jih lahko zastavili učenci (npr. *Kaj pomeni ta beseda?*), sledijo odgovori, prilagojeni potrebam učnega procesa in jezikovnim zmožnostim šolskih uporabnikov. Portal učence postopno seznanja s kompleksnejšimi jezikovnimi vsebinami, slovarko strukturo in metajezikom ter s povezavami do slovnice in drugih pripomočkov omogoča ustrezno interpretacijo jezikovnih podatkov tudi brez natančnejšega poznavanja izhodišnega slovarja.

Podatki o pomenu so prikazani v razdelku *Kaj pomeni ta beseda?*. Učencem 1.–5. razreda so na voljo podatki iz *Šolskega slovarja slovenskega jezika* (v nadaljevanju: ŠSSJ).⁴ Učencem višjih razredov OŠ in srednješolcem so v tem razdelku namenjeni prilagojeni slovarski sestavki iz *eSSKJ: Slovarja slovenskega knjižnega jezika, 3. izdaja* (v nadaljevanju: eSSKJ), in *Slovarja slovenskega knjižnega jezika, druge, dopolnjene in deloma prenovljene izdaja* (v nadaljevanju: SSKJ2).

Nabor sinonimov sodobnega knjižnega jezika je prikazan v razdelku *Poišči besede s podobnim pomenom* in temelji na *Sinonimnem slovarju slovenskega jezika* (v nadaljevanju: SSSJ). Sinonimi so zvrstno opredeljeni, na kar učence opozarjajo bodisi sličice (npr. za prvi starostni skupini pred starinskimi sinonimi stoji sličica obraza starčka) bodisi besedilni opisi (npr. na srednješolski ravni je pri starinskih sinonimih navedeno, da jih zasledimo zlasti v starejših besedilih).

Sklanjatvene in spregatvene paradigme so prikazane v razdelku *Kako pregibam to besedo?*. Vir zanje so pregibnostni vzorci P. Jakopina (Jakopin 1999), pregibnik podjetja Amebis, d. o. o., in Lematska baza, ki nastaja na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša. Glede na starostno skupino se v razdelku prikazuje različno število pomagal, npr. navedbe sklonskih vprašalnic, in pregibnostnih vzorcev, npr. na najnižji stopnji so pri glagolu navedeni nedoločniška in namenilniška oblika ter pregibnostni vzorec za sedanjik, na drugi stopnji so dodani pregibnostni vzorci za preteklik, prihodnjik in velelnik, na srednješolski ravni pa naštete zamenja pregibnostni vzorec deležnika na *-l*. V razdelku bodo izpostavljeni tudi primeri, ki opozarjajo na uporabniške zadrege zaradi dvojnične rabe ali sprememb v jezikovni rabi.

V razdelku *Kako izgovorim to besedo?* lahko uporabnik posluša tri posnetke izgovora besede, in sicer posnetek naravnega govorca in sintetizirani izgovor izbrane besede, ki ju »izgovarjata« ženska in moška različica robota.⁵

Frazeologija je za učence 2. in 3. starostne skupine prikazana v razdelku *V katerih frazemih nastopa ta beseda?*. Vira zanjo sta eSSKJ in *Slovar slovenskih frazemov* (v nadaljevanju: SSF). Pri vseh frazeoloških enotah je pojasnjen njihov pomen, podani so podatki o vezljivosti. Če je vir eSSKJ,

⁴ ŠSSJ je prvi znanstveno utemeljen šolski slovar slovenskega jezika in prinaša enostavne in nazorne pomenske razlage približno 2000 enobesednih iztočnic (Petric Žižić 2020). Gradivsko temelji na korpusu besedil šolskih učbenikov, otroškega leposlovja in šolskih besedil učencev, ki je bil prav tako zasnovan v okviru projekta Franček (Ahačič idr. 2021). Idejna zasnova šolskega slovarja za slovenščino, ki je služila kot podlaga za izdelavo koncepta ŠSSJ, je predstavljena v Godec Soršak (2019). Prim. še Godec Soršak 2015.

⁵ Za sintezo izgovora je bil uporabljen sintetizator govora *eBralec* (Žganec Gros idr. 2016).

razdelek prinaša še prilagojene podatke o variantah frazemov in osnovnih oblikah ter ponazarjalno gradivo.

Razdelek *Kako uporabljajo to besedo v narečjih?* prikazuje narečne sinonime iskane besede in rabo iskane besede v različnih slovenskih narečjih na podlagi podatkov iz *Slovenskega lingvističnega atlasa* (v nadaljevanju: SLA). Učenci si lahko narečno rabo ogledajo na zemljevidu, prispevajo pa lahko tudi posnetek (narečnega) izgovora te besede.

Razdelek *Od kod izvira ta beseda?* prinaša približno 2000 novih šolskih etimoloških opisov in prilagojene etimološke vsebine na osnovi podatkov iz eSSKJ in *Slovenskega etimološkega slovarja* (v nadaljevanju: SES).

V razdelku *Od kdaj uporabljamo to besedo?* se uporabniki seznanijo s podatkom, ali in v katerem delu je bila iskana beseda prvič zapisana v 16. stoletju,⁶ ter si ogledajo, kako so bile iskane besede opisane v slovenskih zgodovinskih slovarjih, in sicer v *Slovensko-latinskem slovarju* (1680–1710), *Slovarju jezika Janeza Svetokriškega* (1691–1707) in *Slovensko-nemškem slovarju* (1894–1895).

2.2 Slovnični in didaktični del

Slovnice vsebine uporabnik portala najde na strani *Kje je kaj v slovnici?* (v nadaljevanju: KKVS), ki temelji na dveh sodobnih šolskih slovnica slovenskega jezika, in sicer *Kratkoslovnici* (Ahačič 2017a) za osnovno šolo in *Slovnici na kvadrat* (Ahačič 2017b) za srednješolce. Opisu iz slovnice so dodana še poglavja iz pravopisa, posodobljena teorija zvrstnosti⁷ in opis predzgodovine slovenskega jezika. Prikaz slovničnih vsebin je stopenjski, osnovni podatki so podani v krajših informativnih opisih v obliki paragrafov, do natančnejših in bolj poglobljenih podatkov pa uporabnik lahko dostopa z odpiranjem posameznih delov slovnice in dodanih besedil.

Za utrjevanje jezikovnega znanja so priložena še didaktična gradiva in nabor tipičnih slovničnih napak učencev pri pisanju besedil. Nanje opozarjajo primeri iz korpusa *Šolar*, pri katerih je označena napaka in podan njen popravek. Didaktična gradiva so dveh tipov: na podlagi slovarskih podatkov je bilo izdelano orodje *Črkozmed*, ki na osnovi baze slovarskih podatkov

⁶ Podatki o zapisih pred 16. stoletjem niso zajeti, ker niso sistematično zbrani v ustrezni digitalni obliki.

⁷ Posodobljeni opis zvrsti slovenskega jezika (Gliha Komac – Race 2021) uporabnikom omogoča tudi ustrezno razumevanje slovarskega dela Frančka. V njem se namreč odražajo različni pristopi k slovarskemu kvalificiranju jezikovnih zvrsti, zato so lahko leksemi določene zvrsti različno kvalificirani, odvisno od primarnega vira. Kvalifikatorjem v slovarskem delu so poleg razlage (v zaslonkih namigih) dodane tudi povezave na ustrezno mesto v teoriji jezikovnih zvrsti na KKVS, tako da lahko uporabnik prepozna, kateri kvalifikatorji v različnih slovarjih opozarjajo na določeno zvrst in s tem zavestno razlike med njimi.

strojno generira različne jezikovne naloge, ki jih učitelji lahko natisnejo v obliki delovnih listov, drugi tip pa predstavljajo jezikovne naloge, ki so jih za utrjevanje učne snovi v 1. in 2. triletju osnovne šole pripravili strokovnjaki za didaktiko slovenskega jezika.

2.3 Jezikovna svetovalnica za učitelje

Na Frančku kot podpora v učnem procesu deluje specializirana jezikovna svetovalnica, namenjena razreševanju jezikovnih dilem, na katere pri svojem delu naletijo učitelji. Pridružuje se obstoječima jezikovnim svetovalnicama Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša za splošne uporabnike (Dobrovoljc idr. 2018) in za reševanje terminoloških vprašanj (Žagar Karer 2017).

3. Priprava podatkov za portal

Združevanje različnih jezikovnih virov v okviru enega portala je zahteven vsebinski in tehnični izziv. Portal Franček vsebuje podatke iz več kot 20 jezikovnih virov,⁸ od tega se več kot polovica zlasti slovarjev med seboj razlikuje tudi konceptualno (npr. pri kvalificiranju) ali vsebinsko (sodobni slovarji različnih tipov, zgodovinski slovarji, narečni atlas ...). Kako torej vzpostaviti portal, ki upošteva številne razlike med slovarji in drugimi viri in jih hkrati ustrezno združuje? Kako konceptualno raznolike vire sestaviti v enovito celoto, hkrati pa uporabnike ozavestiti o razlikah med njimi?

Pri zasnovi Frančka smo to dosegli:

- s povezovanjem baz z vnaprej sestavljenim geslovníkom,
- s prilagojenim prikazom podatkov glede na različne vsebinske potrebe in (meta)jezikovne zmožnosti treh starostnih skupin učencev,
- z izdelavo sistema pomagal (pojasnila v obliki zaslonskih namigov, eksplicitno navajanje strukturnih delov slovarja, poenostavitve slovarskega metajezika),
- z vsebinskimi spremembami baz podatkov in izpuščanjem za šolskega uporabnika manj pomembnih podatkov,
- z dodajanjem novih vsebin, ki so v izhodišču namenjene šolskemu uporabniku in narejene posebej za ta portal (npr. ŠSSJ, didaktična gradiva) ter predstavljajo teoretično podlago za ustrezno razumevanje raznolikih podatkov (npr. Jezikovne zvrsti),

⁸ V slovarskem delu Frančka je na koncu vsakega razdelka uporabljeni leksikografski vir naveden. Dodana je tudi povezava do ustreznega slovarja na portalu Fran.

- s povezovanjem slovarjev s pedagoškim slovnničnim opisom (KKVS).

3.1 Priprava slovarskih podatkov

Slovarski podatki vsebinskih razdelkov so povezani z osrednjim geslovníkom portala. Proces povezovanja podatkov je potekal deloma avtomatsko in deloma ročno. Vsi avtomatski procesi povezovanja so bili izvedeni na slovarskih bazah v formatu XML s pomočjo transformacije XSLT. Ročno povezovanje je potekalo v okolju za pripravo slovarjev *iLex* (Erlandsen 2010). Več sklopov podatkov smo za potrebe ročnega označevanja izvozili v datoteke golobesedilnega ali drugih formatov in določili identifikacijske številke posameznih iztočnic, ki so bile posebej vključene v transformacijske procese.⁹ Novi podatki, npr. ŠSSJ, so bili večinoma pripravljene ročno v programu *iLex*. Poleg tega so bili nekateri slovarski podatki prilagojeni ciljnim uporabnikom ali obogateni.

3.1.1 Geslovník

Geslovník predstavlja ogrodje portala in temelji na naboru iztočnic v splošnih enojezičnih razlagalnih slovarjih eSSKJ in SSKJ2. Ker eSSKJ trenutno obsega mnogo manj slovarskih sestavkov, iztočnice iz SSKJ2 predstavljajo večinski delež geslovníka. V Frančkovno podatkovno bazo niso bile vključene vse iztočnice SSKJ2, temveč so bili izločeni leksemi, ki so v vseh pomenih označeni s kvalifikatorjem *zastarelo*, pa tudi večina tistih, ki so označeni s kvalifikatorjem *vulgarno*. Na seznam so bili vključeni tudi nekateri tipi podiztočnic SSKJ2, npr. povratne ustreznice nepovratnih glagolov (in obratno) in prislovi (Perdih, sprejeto v objavo) (5481 od 12.549 podiztočnic, 43,68 %). Ker so načela za vključevanje v geslovník ali izločanje iz njega sistematična, je bilo mogoče ta proces v celoti avtomatizirati.

3.1.2 Povezovanje slovarskih podatkov z geslovníkom

Za povezovanje slovarskih podatkov z geslovníkom so bili najprej uporabljeni avtomatski postopki. Temu je sledilo ročno preverjanje ustreznosti avtomatskega povezovanja in ročno povezovanje v dvoumnih in izjemnih primerih, ko avtomatsko povezovanje ni bilo mogoče. Pri avtomatskem povezovanju se je primarno upoštevalo ujemanje zapisa

⁹ Podatki v XML zapisu uporabljenih slovarjev niso označeni enotno, zato je bila priprava transformacij zahtevnejša.

iztočnic v različnih virih. Pri podatkih iz nekaterih slovarjev so bili za uspešnejše povezovanje upoštevani še besednovrstni podatki (*vrh*: samostalnik – *vrh*: predlog) in naglasna znamenja (*abecédar* – *abecedár*). Zlasti uporaba besednovrstnih podatkov je terjala veliko previdnosti, saj imajo različni slovarji različne konceptualne predpostavke, zato se lahko razlikujejo tudi po obravnavi besednih vrst. Pri starejših, zlasti zgodovinskih slovarjih to ne preseneča, med novejšimi slovarji pa po besednovrstni členitvi izstopa SSSJ (Snoj 2019). Čeprav temelji na prvi izdaji *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (v nadaljevanju: SSKJ), katerega besednovrstna kategorizacija je uporabljena tudi pri geslovníku, oba sistema nista enoznačno združljiva.¹⁰ Pri uporabi besednovrstnih podatkov je bilo zato treba upoštevati specifike posameznega slovarja. Kjer je bilo mogoče, so bili za razlikovanje med homografi uporabljeni tudi naglasni podatki, pri popolnih homonimih pa je razločevanje in povezovanje v celoti potekalo ročno.

Povezovanje podatkov je potekalo le na ravni iztočnic, ne pa tudi na pomenski ravni. Na pomenski ravni prav tako niso bile zapolnjene vrzeli, kadar je kateri izmed slovarjev vseboval pomene, ki jih drugi ni. Tako lahko obstajajo iztočnice, pri katerih se pomen, ki ni vključen v pomenski razdelek, lahko pojavlja v katerem drugem razdelku. Tako ima npr. iztočnica *stolpec* v pomenskem razdelku za 1.–5. razred le en pomen (iz SSSJ), v sinonimnem razdelku pa tri (iz SSSJ). Podobno je tudi pri narečnem razdelku, ki je pripravljen na podlagi narečnih leksikalnih podatkov SLA, saj je ta zasnovan kot primarno onomaziološki vir (vsi ostali uporabljeni slovarji pa so semaziološki). Narečni razdelek je razdeljen na dva dela (Slika 2): onomaziološki del prikazuje slovenska narečna poimenovanja za pomene knjižnoslovenskih iztočnic, tj. odgovarja na vprašanje »S katerimi besedami se ta koncept poimenuje in v katerih narečjih?«. Semaziološki del prinaša dodatne pomene, ki jih ima iztočnica v posameznih narečjih, tj. odgovarja na vprašanje »Katere koncepte ta beseda še izraža in v katerih narečjih?« (Ježovnik idr. 2020).

¹⁰ Razlike izhajajo zlasti iz obravnave povedkovnika kot samostojne besedne vrste (samostalniki, pridevniki in prislovi v vlogi povedkovnega določila so lahko obravnavani kot povedkovniki) in pri ločevanju lastnostnih in vrstnih pridevnikov, npr. *zelen* (lastnostni pridevnik) – *zeleni* (vrstni pridevnik), ki v SSSJ nastopajo kot samostojni leksemi. SSKJ (in SSKJ2) med temi kategorijami na ravni geslovníka ne razlikuje.

Kako se reče **hiša** v narečjih?

V narečjih se najpogosteje reče **hiša**, ponekod **bajta**, **hiža**, **hram**, redko **hišica**, **koča** ali **kuča**.

▶ Beseda **hram** se najpogosteje uporablja v panonski narečni skupini, beseda **hiža** pa v prekmurskem narečju.

Kaj še pomeni **hiša** v narečjih?

Beseda **hiša** zelo pogosto pomeni dnevna soba v kmečki hiši, ponekod pa spalnica v kmečki hiši. V primorski narečni skupini **hiša** pomeni kuhinja.

📍 Kje govorijo tako? Poglej na [zemljevidu](#).

🗺️ Te zanima podrobnejši opis narečne rabe te besede? Poglej v [Slovenski lingvistični atlas](#) na Franu.

🎤 Ali tudi pri vas rečete **hiša**? Ali kako drugače? [Posnemi se in nam pošlji](#) svoj posnetek.

Slika 2: Narečni razdelek na slovarskem delu Frančka – primer za besedo *hiša*

Problematika pomenskega razlikovanja je prišla najbolj do izraza pri zgodovinskem razdelku, saj vanj vključeni slovarji predstavljajo različne leksikalne sisteme od sredine 16. do konca 19. stoletja. Leksemi, ki se pomensko močno razlikujejo od svojih sodobnih ustreznikov ali se je njihov pomen umaknil iz rabe, so bili ročno izločeni. Tako je bil npr. izločen drugi izmed homonimov *moka* ‘snov’ : *moka* ‘muka’, saj se je iz rabe umaknil že v 16. stoletju in ga je sčasoma nadomestil prevzeti leksem (slavizem) *muka*. Upoštewane so bile tudi razlike v pravopisnih načelih: če se je zapis v katerem od zgodovinskih slovarjev močno razlikoval od sodobnega, je bila izbrana najbližja oblika – izglagolski samostalniki, kot so *bravec*, *igravec*, *plezavec*, so bili npr. povezani s sodobnimi ustrezniki *bralec*, *igravec*, *plezavec*. V manjši meri je bil tak pristop uporabljen pri nekaterih nesistemske oblikah, npr. iztočnica *ambašador* je bila povezana z iztočnico *ambasador* (obenem pa je bila spomenska iztočnica *bašador* izločena).

3.1.3 Spremembe in dopolnitve slovarskih podatkov

Pred vključitvijo v Frančkovo podatkovno bazo smo obstoječe slovarske podatke do določene mere poenostavili in prilagodili za šolskega uporabnika portala. Pri narečnem razdelku so bili podatkom, pridobljenim iz indeksa SLA, npr. ročno pripisani podatki o pogostosti pojavljanja narečnih leksemov v slovenskih narečjih, del zgodovinskega razdelka s pedagoškim opisom o prvi pojavitvi posameznega leksema v slovenskih pisnih virih (prim. opombo 6) pa je nastal na podlagi izpisa vsega besedja v besedilnih virih 16. stoletja

v *Besedju slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja*. Podatek o prvi pojavitvi, ki je v tem delu zapisan zgolj z nekomentirano kodo, je ustrezno umeščen v kontekst s spremnim besedilom, pripravljenim za šolsko rabo.

V SSKJ2 so nekateri kvalifikatorji navedeni v zaglavju, praviloma kadar veljajo za vse pomene. Zaradi zamejenega prikaza podatkov iz zaglavja tega slovarja in zaradi večje jasnosti informacij v pomenskem razdelku na *Frančku* so bili kvalifikatorji iz zaglavja preneseni v pomenski razdelek. Postopek je bil izveden avtomatsko, vendar je bil ob tem izdelan kompleksen nabor pravil, kdaj naj se kvalifikator iz zaglavja ne prenese, npr. kadar sta kvalifikatorja pri pomenu in zaglavju istovrstna (zlasti v primeru slogovnih in stilno-zvrstnih kvalifikatorjev), zato se ohrani le kvalifikator na ravni pomena. Pri tem je bilo treba ustrezno razvrščati kvalifikatorje v skladu z načeli nizanja v izhodiščnem slovarju (npr. zaporedje *ekspresivno* + *pogovorno* in ne *pogovorno* + *ekspresivno*). Prav tako se kvalifikator *starinsko*¹¹ ne povezuje z večino drugih vrst kvalifikatorjev, zato so bili drugi kvalifikatorji izločeni (razen istovrstnih, zaradi katerih se izloči *starinsko*). Pri kombinacijah slovničnih kvalifikatorjev je bil opravljen ročni pregled, saj so nekatere kombinacije mogoče, druge pa ne.

Število sklicev na podatke v drugih slovarskih sestavkih v izvornih slovarjih ali znotraj portala *Franček* je bilo (razen v primeru sklicevalnih razlag v pomenskem razdelku) karseda zmanjšano, tako da so bili sklici neposredno nadomeščeni s ciljno vsebino, na katero se sklicujejo. Razlog za to odločitev je bilo načelo, naj bodo informacije karseda dostopne, če je mogoče, na enem mestu. V največjem obsegu je ta postopek prišel v poštev pri etimološkem razdelku. Tako je v tem razdelku na *Frančku* npr. pri sestavkih *barvati*, *barven*, *barvica*, *barvilo* in *barvit*, ki v izvornem slovarju vsebujejo kazalke na sestavek *barva*, izpisana polna vsebina tega sestavka. Uvaja jo poved, ki pojasnjuje, da je iztočnica etimološko povezana z besedo, na katero izvorno kaže sklic.

Homografom in homonimom so bili na novo dodani indikatorji, ki uporabniku pomagajo pri razlikovanju. Za razlikovanje pogosto zadošča besednovrstni podatek (pripisan z avtomatiziranim postopkom pri 1180 enotah), pri besednovrstno enakih primerih pa je bilo ročno pripravljenih 3283 pomenskih indikatorjev.¹² V 58 primerih besednovrstni in pomenski indikatorji niso zadostni, zato so homografom in homonimom pripisani še morfološki ali naglasni indikatorji ali kombinacija več indikatorjev.

¹¹ Enako bi veljalo za kvalifikator *zastarelo*, a so bili leksemi in pomeni, označeni s tem kvalifikatorjem, izločeni.

¹² V celoti je bilo za SSKJ2 in eSSKJ pripravljenih 3655 pomenskih indikatorjev, vendar zaradi sprememb geslovnika (izločeni zastareli in nekateri vulgarni izrazi) niso vsi uporabljeni na portalu *Franček*.

3.2 Komponenta *Kje je kaj v slovnici?* in povezovanje slovnicih podatkov na portalu Franček

Da bi pripomogli k jezikovnosistemskemu znanju učencev, tj. k njihovi zmožnosti, da slovnicih vsebine povežejo v smiselno celoto, smo v okviru portala Franček zasnovali komponento *Kje je kaj v slovnici?*, ki je osrednja slovnicih komponenta spletnega učnega orodja. Vsebinsko ogrodje komponente je oblikovano na podlagi dveh sodobnih šolskih slovnicih slovenskega jezika, in sicer *Kratkoslovnice* in *Slovnice na kvadrat*.

Slovnicih vsebine so na slovnicih delu portala KKVŠ prostorsko umeščene glede na mesto v opisu posameznih jezikovnih ravnin sistema knjižne slovenščine in so organizirane kot hierarhično urejen seznam vsebin oz. slovnicih kategorij. Do podrobnejšega opisa vsebin dostopamo s klikom na posamezno naslovno temo (v okviru krovnega poglavja BESEDA so npr. obravnavani morfemi in besede slovenščine, besedotvorni mehanizmi slovenskega jezika in glasovne premene na morfemskih mejah, znotraj- in medleksemski odnosi in oblikoslovne lastnosti slovenskih besed). V navpični smeri je nabor vsebin vedno podrobneje členjen, slovnicih podpoglavja so namreč predstavljena v okviru spustnih seznamov, ki se prikažejo ob kliku na naslovno temo. Uporabniki tako dobijo jasno predstavo o tem, v okviru katerega naslovnega poglavja je podatke o posamezni jezikovni temi oziroma zadregi mogoče poiskati. Hkrati se seznanjajo tudi s sintagmatskimi odnosi v jeziku, v vodoravni smeri namreč spletna stran tudi grafično nakazuje, kako se glasovi jezika povezujejo v besede in nato v vedno večje in kompleksnejše skladenjske in besedilne enote.

JEZIKOVNE ZVRSTI	GLAS	BESEDA	STAVEK	PRAVOPIŠ
Družbene zvrsti Besedilne vrste	Glasovi Naglas	Zlog Tvorba besed (besedotvorje) Odnosi med besedami (besedoslovlje) Oblikoslovlje Samostanik Pridevnik Zaimek Števnik Glagol Prislov Predlog Veznik Členek Medmet	Besedna zveza Skladnja stavka Skladnja povedi	Velika in mala začetnica Ločila Deljenje besed Premi govor

Beseda → Oblikoslovlje	KRATKO SLOVNIČNA	SLOVNIČNA NA KVADRAT
● Besede v slovenskem jeziku lahko razvrstimo v deset besednih vrst, od katerih lahko nekatere pregibamo, drugih pa ne. Pregibne besedne vrste so samostanik, pridevnik, zaimek, števnik in glagol, nepregibne besedne vrste pa prislov, predlog, veznik, medmet in členek.	18	44 45 47
● *Beseda lahko preide iz ene besedne vrste v drugo. To pomeni, da dobi lastnosti druge besedne vrste.	142 143 144	145 146
● Ločujemo tri vrste pregibanja: sklanjatev, spragolatev in stopnjevanje.	19	48
● Pregibne besede imajo osnovo in končnico.	20	49

Slika 3: Hierarhični prikaz podatkov (na primeru oblikoslovlja) na strani *Kje je kaj v slovnici?*

Posamezni slovnični pojavi so na KKVS opisani dvostopenjsko. Na osnovnem nivoju so jezikovni pojavi slovnično opredeljeni v kratkih paragrafih. S klikom na številko na desni strani paragrafov se z opisano problematiko seznanimo še podrobneje, in sicer glede na to, kako je slovnični pojav predstavljen v *Kratkoslovnici* in *Slovnici na kvadrat* (Slika 3).

Ključnega pomena z vidika celovitosti portala Franček pa je, da členitev slovničnih vsebin na paragrafe, kot je predstavljena na osnovnem nivoju na KKVS, uporabljamo tudi kot nekakšno kodirno tabelo, s pomočjo katere glede na slovnične informacije, ki jih ti vključujejo, med sabo povezujemo različne vire oz. komponente spletnega učnega orodja. Cilj, ki ga želimo doseči, je, da bi bili slovnični, slovarski in didaktični podatki različnih komponent portala Franček medsebojno premišljeno povezani, da bi lahko učitelji ob obravnavi določenega jezikovnega pojava učencem snov predstavili čim bolj celovito in na didaktično učinkovit način. Če učitelji učencem npr. predstavljajo sklanjatvene vzorce v slovenščini, jim lahko ob slovničnih podatkih na KKVS najprej razložijo, kaj sklanjanje je in katere sklanjatvene vzorce slovenščina pozna, nato pa si paradigme konkretnih besed ogledajo v okviru zavijka *Kako pregibam to besedo?* na slovarskem delu portala, učence opozorijo na tipične napake pri sklanjanju besed, kot se kažejo v jezikovni rabi, z nekaj kliki dostopajo do didaktičnih gradiv, povezanih s sklanjanjem, hitro preverijo, ali imajo uporabniki dileme v zvezi s sklanjanjem, na katere so opozorili in okviru jezikovne svetovalnice za učitelje, ipd. Z raziskovanjem jezikovnih pojavov se na portalu Franček lahko začnemo seznanjati v okviru katere koli komponente spletnega učnega

orodja, zaradi učinkovite in pregledne povezanosti podatkov pa lahko hitro in enostavno dostopamo do vsebin komponent, ki jezikovni pojav opisujejo z različnih vidikov (npr. z vidika tipičnih napak, uporabniških ali normativnih dilem, z leksikalnega vidika, s slovničnega vidika ipd.).

Da bi uporabniki do podatkov, povezanih s specifičnim slovničnim pojavom, lahko dostopali na opisani način, smo najprej oblikovali osnovno taksonomijo slovničnih tem, ki ustreza klikljivemu seznamu slovničnih tem na KKVS. Nato smo vsakemu slovničnemu pojavu, ki je na KKVS opisan v posebnem paragrafu, pripisali unikatno oznako, s čimer smo oblikovali enotno tipologijo slovničnih vsebin za celotno spletno učno orodje.¹³ V naslednjem koraku smo oblikovali tabelarno podatkovno zbirko, v kateri sistematično in enovito beležimo podatke, potrebne za povezovanje slovničnih vsebin na portalu Franček. S stranjo KKVS so z vidika celovitega prikaza slovničnih podatkov v spletnem učnem orodju povezane (vsaj) naslednje njegove komponente: 1. ŠSSJ, SSKJ2, eSSKJ, SES in SSF v okviru v zavihkov *Kaj pomeni ta beseda?*, *V katerih frazemih nastopa ta beseda?* in *Od kod izvira ta beseda?* na slovarskem delu portala; 2. prikaz tipičnih slovničnih napak v besedilih šolarjev iz korpusa *Šolar*; 3. didaktična gradiva; 4. jezikovna svetovalnica za učitelje.

3.2.1 Povezovanje ŠSSJ, SSKJ2, eSSKJ, SES in SSF s KKVS

Povezovanje slovničnih podatkov v slovarjih s KKVS je potekalo v dveh fazah. V prvi fazi smo identificirali mikrostrukturne elemente omenjenih slovarjev, ki vključujejo predvidljivo vsebino, povezano s slovničnimi pojavi. Gre npr. za podatke o besednovrstni pripadnosti, slovničnem spolu, števnosti, tipu večbesedne leksikalne enote, katere sestavina je iztočnica, podatke v kvalifikatorjih in kvalifikatorskih pojasnilih ipd. Na podlagi vsebine teh elementov v Frančkovi slovarski bazi (npr. podatka o spolu samostalnika v okviru besednovrstne oznake) smo ročno določili, na katere paragrafe v enotni tipologiji slovničnih vsebin se konkretne vsebine slovarskih elementov nanašajo, nato pa za iztočnice v Frančkovi slovarski podatkovni bazi avtomatsko generirali podatke o unikatnih oznakah vseh relevantnih pripadajočih paragrafov k vsem ustreznim elementom slovarske podatkovne baze. V konkretnem primeru smo torej slovarski podatek, da gre za iztočnico, ki sodi med samostalnike moškega spola, povezali s poglavjem o oblikoslovju, natančneje s poglavjem o samostalnikih in moških

¹³ Za slovnične pojave, ki so se ob analizi za pripravo komponent portala Franček izkazali za relevantne, niso pa obravnavani v okviru paragrafov na strani KKVS, smo uporabili posebno oznako. Slovnični opis na KKVS bomo na podlagi tako označenih podatkov v prihodnje lahko nadgrajevali.

sklanjativah na KKVS. Pri nekaterih slovarskih podatkih, zlasti pri kvalifikatorjih in kvalifikatorskih pojasnilih, poteka povezovanje s KKVS tako, da se na vsakem od kvalifikatorjev prikaže zaslonski namig z razvezavo kvalifikatorja, hkrati so v zaslonkem namigu navedene še povezave do ustreznih razdelkov v KKVS.

Na podlagi teh podatkov v slovarski podatkovni bazi pri posameznih iztočnicah so izbrani mikrostrukturni elementi posameznih slovarjev povezani s KKVS. Če bo torej učenca pri brskanju po portalu Franček zanimalo, kaj npr. pomeni oznaka za neštevnost samostalnika v ŠSSJ v okviru zavihka *Kaj pomeni ta beseda?*, bo lahko s klikom na ustrezni mikrostrukturni element slovarja, kot je vizualiziran na portalu, dobil podatek o tem, da se nekateri samostalniki v slovenščini uporabljajo samo v ednini.

V drugi fazi je potekalo še ročno povezovanje podatkov iz ŠSSJ na KKVS. Že ob redakciji smo vsaki iztočnici, ki je obravnavana tudi v tem slovarju, pripisali, s katerimi vsemi slovnimi problemskimi sklopi se povezuje, torej v zvezi s katerimi slovnimi pojavi utegnejo imeti pri konkretni iztočnici učenci težave (pri iztočnici *srece* smo npr. opozorili na dva problemska sklopa, in sicer na preglas in zapis polglasnika). Nato smo v slovarsko podatkovno bazo vnesli podatke o paragrafu iz enotne tipologije slovnicih vsebin, na katerega se problemski sklop nanaša, hkrati pa podatke vzvratno vnesli še v zgoraj omenjeno tabelarno podatkovno zbirko. Nabori iztočnic, za katere je posamezen slovnicih pojav (npr. preglas) značilen, bodo uporabnikom na voljo v okviru KKVS.

3.2.2. Prikaz tipičnih slovnicih napak v besedilih šolarjev iz korpusa Šolar na KKVS

Na KKVS so predstavljene tudi tipične napake, povezane s specifičnimi slovnimi pojavi, ki jih učenci najpogosteje delajo pri pisanju besedil. Napake smo identificirali z ročno analizo korpusa Šolar (<http://www.korpus-solar.net>; Kosem idr. 2019), korpusa šolskih besedil, v katerem so označeni popravki učiteljev (Kosem idr. 2011; Kosem idr. 2016). V omenjeno tabelarno podatkovno zbirko smo vnesli podatke o tipičnih uporabniških napakah, pri čemer baza vključuje izhodiščno poved iz korpusa Šolar, poved z označeno napako in ustreznim popravkom ter podatek o tem, na kateri paragraf iz enotne tipologije slovnicih vsebin se napaka navezuje. Podatkovna baza slovnicih napak služi ne le kot izhodišče za ponazarjanje tipičnih napak, ampak jo bomo v prihodnje lahko izkoriščali tudi za nadgradnjo opisa slovnicih pojavov na portalu Franček.

3.2.3 Povezovanje didaktičnih gradiv s KKVS

Na portalu Franček so dostopna tudi didaktična gradiva dveh tipov. Vmesnik *Črkozmed* uporabnikom omogoča strojno generiranje jezikovnih nalog določenih tipov (npr. vstavi besedo v ustrezni obliki v poved; določi vsiljivca glede na slovnično število; izberi ustrezen feminativ; razvrsti enote v preglednico glede na besedno vrsto – trenutno je uporabnikom na voljo generiranje 15 tipov nalog). Naloge so primerne zlasti za nižje razrede osnovnih šol in se generirajo na podlagi avtomatsko izluščenih in po potrebi naknadno ročno preverjenih podatkov iz slovarskih in drugih podatkovnih baz ZRC SAZU, zlasti iz ŠSSJ. Uporabniki lahko določijo, kateri tipi nalog naj se zgenerirajo in koliko primerov naj vsaka naloga vključuje. Če jim izbrani primeri niso všeč, jih lahko nadomeščajo z novimi, urejajo lahko navodila nalog ipd., nato pa naloge izvozijo kot delovne liste oziroma jih shranijo za nadaljnje delo. Naloge so označene tudi z unikatnimi oznakami vseh relevantnih paragrafov glede na enotno tipologijo slovničnih vsebin, da bodo lahko uporabniki hitro identificirali naloge, ki so povezane s posameznimi slovničnimi pojavi.

Drugi tip didaktičnih gradiv predstavlja približno 110 vnaprej pripravljenih tipološko raznovrstnih jezikovnih nalog, ki so jih oblikovali specialisti za didaktiko slovenskega jezika in so namenjene utrjevanju učne snovi zlasti v 1. in 2. triletju osnovne šole. Za njihovo povezovanje z drugimi komponentami portala Franček smo naloge prav tako ustrezno dokumentirali v tabelarni podatkovni zbirki, in sicer s podatki o unikatnih oznakah paragrafov v enotni tipologiji slovničnih vsebin, poleg tega je pri vsaki nalogi navedeno še, za kateri razred osnovne šole je primerna, utrjevanju katerih gradnikov jezikovne zmožnosti je posvečena, dodane so tudi ključne besede oz. jezikoslovni izrazi (npr. manjšalnice, protipomenke, samostalniki, slovnično število), ki predvsem učitelju povedo, s katero jezikovno vsebino je naloga povezana. Oblikovane naloge so uporabnikom na voljo ob predstavitvi posameznih slovničnih vsebin na strani KKVS, pri čemer je na voljo filtrirni sistem za iskanje nalog ustreznega tipa.

3.2.4 Povezovanje jezikovne svetovalnice za učitelje s KKVS

S stranjo KKVS je povezana tudi jezikovna svetovalnica za učitelje. Vsako uporabniško vprašanje v svetovalnici smo za potrebe medsebojnega povezovanja vsebin na portalu Franček označili ne samo z nizom ključnih besed, po katerih lahko uporabniki v okviru svetovalnice iščejo, ampak tudi z unikatnimi oznakami relevantnih paragrafov v enotni tipologiji slovničnih vsebin (Slika 4), kar omogoča, da vsako uporabniško dilemo ne samo

identificiramo in jo vzajemno povežemo s konkretno slovnično vsebino na KKVS, ampak lahko podatkovno zbirko dilem v prihodnje izkoristimo tudi za nadgradnjo predstavljenih slovničnih vsebin na KKVS.

The screenshot shows the 'Jezikovna svetovalnica za učitelje' website. At the top, there are navigation links for 'Domov / Nedavno' and a 'Prijava' button. Below this is a table of recent posts. A dropdown menu is open, showing a list of linguistic categories with colored circular indicators next to them.

»Poredek« kot stavčni člen	1	49
PRISLOVNO · DOLOČILO · POREDKO · STAVEK · SKLADNA STAVKA · STAVNI ČLEN ·	OBJAVE	OGLEDI
Zapis datuma	1	82
ZAPIS · DATUMA · PRAVOPIS ·	OBJAVE	OGLEDI
Preglas pri deležniku na -č	1	69
PREGLAS · DELEŽNIK · GLAS · OGLASOBLJAVE ·	OBJAVE	OGLEDI
Zapis velikih tiskanih črk Z in Ž	1	54
ABECEDA · VELIKE · MALE · ČRKE · PRAVOPIS ·	OBJAVE	OGLEDI
Števnost snovnih samostalnikov: »mleko« in »mleka«	1	55
ŠTEVNOST · SNOVNI · SAMOSTALNIK · BESEDA · OBLIKOSLOVJE ·	OBJAVE	OGLEDI
Stavčničenska analiza: »Koptar in Prešeren sta ga žajlivo imenovala menišič«	1	50
POVEKOVKO · DOLOČILO · STAVEK · SKLADNA STAVKA · STAVNI ČLEN ·	OBJAVE	OGLEDI
Poimenovanja jedi: Cezarjeva ali cezarjeva solata	1	52
CEZARJEVA · SOLATA · POIMENOVANJA · JEDI · PODOMAČEVANJE · PRAVOPIS · VELIKA IN MALA ZAČETNICA ·	OBJAVE	OGLEDOV

The dropdown menu shows the following categories:

- ✓ Vse kategorije
- GLAS
- GLASOSLOVJE
- NAGLAS
- BESEDA
- BESEDOSLOVJE
- BESEDOTVORJE
- Izpeljanke
- Besedotvorne dvojnice
- Tvorjenke
- Sestavljenke
- Zloženke
- Izpeljanke iz predložne zveze
- Medponsko-priponske zloženke
- Oblikoslovske
- Zaimke
- Samostalniki
- Pridrevniki
- Števniki

Slika 4: Zadnje objave v *Jezikovni svetovalnici za učitelje* z navedenimi ključnimi besedami in možnostjo iskanja po slovničnih kategorijah

4 Zaključek

Portal Franček je novi prosto dostopni slovenski slovarsko-slovnični portal za pedagoško rabo, zasnovan, da zapolni vrzel v naboru slovenskih jezikovnih virov za učence osnovnih in srednjih šol. Namenjen je uvajanju učencev v redno in sistematično rabo različnih jezikovnih priručnikov, s povezovanjem slovarskih vsebin s slovničnim opisom posameznih jezikovnih ravnin pa prispeva k usvajanju oziroma izboljšanju znanja uporabnikov o jezikovnem sistemu knjižne slovenščine. Slovarski podatki na portalu temeljijo na ustrezno preoblikovani in medsebojno povezani vsebini obstoječih nepedagoških slovarjev in drugih priručnikov. Nekatere vsebine so bile pripravljene povsem na novo. Podatki so organizirani tako, da lahko po eni strani učitelji ob obravnavi določenega jezikovnega pojava učencem snov predstavijo čim bolj celovito, nazorno, z različnih vidikov in ob upoštevanju sodobnih didaktičnih pristopov, po drugi strani pa lahko zlasti starejši osnovnošolci in dijaki portal uporabljajo tudi samostojno. Vsebina, struktura in videz so ob upoštevanju prednosti spletnega medija, vsebine veljavnih učnih načrtov in razlik v (meta)jezikovnem znanju smiselno

prilagojeni uporabnikom treh starostnih skupin: osnovnošolcem od 1. do 5. in od 6. do 9. razreda ter srednješolcem. Način predstavitve jezikovnih podatkov poustvarja naravno situacijo učenja jezika, zato v posameznih razdelkih ponuja odgovore na konkretna vprašanja, ki bi si jih lahko zastavili učenci (npr. *Kaj pomeni ta beseda?*). Prikaz za prvo starostno stopnjo odgovore ponuja v štirih ločenih razdelkih, ki prinašajo informacije o pomenu besed, njihovih sinonimih, pregibanju in izgovoru; na drugi in tretji starostni stopnji se tem razdelkom pridružujejo še štirje novi, ki prinašajo informacije o frazemih, v katerih se beseda pojavlja, njeni rabi v narečjih, njeni zgodovini in etimologiji. Portal učence tako postopno seznanja s čedalje kompleksnejšimi jezikovnimi vsebinami, slovarsko strukturo in metajezikom. Slovarski podatki so del celovitega spletnega orodja, ki organsko povezuje tudi slovnične vsebine in druga pomagala, učiteljem pa je na voljo tudi posebna jezikovna svetovalnica. V prihodnje načrtujemo dopolnitev in razširitev portala z novimi slovarskimi, slovničnimi in jezikovnodidaktičnimi vsebinami.

Viri/Sources

- Ahačič, Kozma, Atelšek, Simon, Erjavec, Tomaž, Holozan, Peter, Jakop, Nataša, Jemec Tomazin, Mateja, Ježovnik, Janoš, Ledinek, Nina, Perdiš, Andrej, Romih, Miro, Trojar, Mitja. (2021). Corpus of Slovenian school texts. *Slovenian language resource repository CLARIN.SI*. URL: <http://hdl.handle.net/11356/1413> (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- eSSKJ: *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. (2016–). [eSSKJ: *Dictionary of the Slovenian Standard Language*]. URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Keber, Janez. (2015 [2011]). *Slovar slovenskih frazemov* [*Dictionary of Slovenian phrasemes*]. URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Kosem, Iztok, Arhar Holdt, Špela, Stritar Kučuk, Mojca, Krek, Simon, Krapš Vodopivec, Irena, Stabej, Marko, Pori, Eva, Goli, Teja, Lavrič, Polona, Laskowski, Cyprian, Kocjančič, Polonca, Klemenc, Bojan, Rozman, Tadeja. (2019). Developmental corpus Šolar 2.0. *Slovenian language resource repository CLARIN.SI*. URL: <http://hdl.handle.net/11356/1214> (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Slovar slovenskega knjižnega jezika, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja [Dictionary of the Slovenian standard language, 2nd edition]. (2014). URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* [*Dictionary of the Slovenian standard language*]. (2014 [1970–1991]). URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Snoj, Marko. (2016 [2015]). *Slovenski etimološki slovar* [*Slovenian etymological dictionary*]. URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Slovenski lingvistični atlas 1* [*Slovenian linguistic atlas 1*]. (2014 [2011]). URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)

- Slovenski lingvistični atlas 2* [Slovenian linguistic atlas 2]. (2016). URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Slovenski pravopis* [Slovenian normative guide]. (2014 [2001]). URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Snoj, Jerica, Ahlin, Martin, Lazar, Branka, Praznik, Zvonka. (2018 [2016]). *Sinonimni slovar slovenskega jezika* [Synonym dictionary of Slovenian language]. URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)

Literatura/References

- Ahačič, Kozma, Legan Ravnikar, Andreja, Merše, Majda, Narat, Jožica, Novak, France. (2014). *Besedje slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja* [Words of the 16th-century Slovenian literary language]. (2014 [2011]). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. URL: www.fran.si (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Ahačič, Kozma, Ledinek, Nina, Perdih, Andrej. (2015). Fran: the next generation Slovenian dictionary portal. V: *Natural language processing, corpus linguistics, lexicography: proceedings, Eighth International Conference, Bratislava, Slovakia, 21–22 October 2015*. RAM-Verlag. 9-16.
- Ahačič, Kozma. (2017a). *Kratkoslovnica. Slovenska slovnica za osnovno šolo* [Kratkoslovnica. Slovenian grammar for primary schools]. Ljubljana: Rokus Klett. (In Slovenian.)
- Ahačič, Kozma. (2017b). *Slovnica na kvadrat. Slovenska slovnica za srednjo šolo* [Slovnica na kvadrat. Slovenian grammar for secondary schools]. Ljubljana: Rokus Klett. (In Slovenian.)
- Dobrovoljc, Helena, Verovnik, Tina, Bizjak Končar, Aleksandra. (2018). Spletna jezikovna svetovalnica za slovenski jezik ter normativne zadrege uporabnikov in jezikoslovcev. V: *Škrabčevi dnevi 10: Zbornik prispevkov s simpozija 2017* [Web language-counselling service for Slovenian and normative dilemmas of users and linguists. In: *Škrabčevi dnevi 10: Proceedings from the symposium 2017*]. Nova Gorica: Založba Univerze v Novi Gorici. 52-69. (In Slovenian.)
- Erlandsen, Jens. (2010). iLEX, a general system for traditional dictionaries on paper and adaptive electronic lexical resources. V: *Proceedings of the XIV EURALEX International Congress. 6–10 July 2010*. Leeuwarden/Ljouwert: Fryske Akademy – Afûk. URL: [00 Euralex 2010 00 PRINTED BOOK Foreword TOC PlenaryLectures Abstracts.pdf](http://www.euralex.eu/00_Euralex_2010_00_PRINTED_BOOK_Foreword_TOC_PlenaryLectures_Abstracts.pdf) (Accessed: 19.10.2021).
- Gliha Komac, Nataša, Race, Duša. (2021). *Družbene zvrsti in besedilne vrste v slovenskem jeziku* [Social varieties and genres in Slovene language]. Ljubljana. URL: <http://kje-je-kaj-v-slovnici.francek.si/pdf/zvrsti.pdf> (Accessed: 19.10.2021). (In Slovenian.)
- Godec Soršak, Lara. (2015). Slovenski otroški šolski slovar. V: *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis (1. del). Obdobja 34* [Slovene children's school dictionary. In: *Grammar and dictionary – current language description. Proceedings of the conference Obdobja 34*]. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 243-250. (In Slovenian.)
- Godec Soršak, Lara. (2019). *Zasnova šolskega slovarja za otroke v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju: doktorska disertacija* [Designing a school dictionary for

- pupils in the 1st and 2nd triad of primary school*: PhD Thesis]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. (In Slovenian.)
- Jakopin, Primož. (1999). *Zgornja meja entropije pri leposlovnih besedilih v slovenskem jeziku*: doktorska disertacija [*Upper bound of entropy in Slovenian literary texts*: PhD Thesis]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za elektrotehniko. (In Slovenian.)
- Ježovnik, Janoš, Kenda Jež, Karmen, Škofic, Jožica. (2020). Reduce, Reuse, Recycle: Adaptation of Scientific Dialect Data for Use in a Language Portal for School children. V: *Proceedings of XIX EURALEX Congress: Lexicography for Inclusion, Vol. I*. Komotini: Democritus University of Thrace. 31-37.
- Kosem, Iztok, Rozman, Tadeja, Stritar, Mojca. (2011). How do Slovenian primary and secondary school students write and what their teachers correct: a corpus of student writing. V: *Proceedings of the Corpus Linguistics 2011 conference, 20-22 July 2011*. ICC Birmingham.
- Kosem, Iztok, Stritar, Mojca, Može, Sara, Zwitter Vitez, Ana, Arhar Holdt, Špela, Rozman, Tadeja. (2012). *Analiza jezikovnih težav učencev: korpusni pristop* [*The analysis of student language problems: a corpus-based approach*]. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno humanistiko. (In Slovenian.)
- Kosem, Iztok, Rozman, Tadeja, Arhar Holdt, Špela, Kocjančič, Polonca, Laskowski, Cyprian Adam. (2016). Šolar 2.0: nadgradnja korpusa šolskih pisnih izdelkov. V: *Zbornik konference Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika 2016* [Šolar 2.0: Increasing the corpus of texts written by native-speaker students. In: *Proceedings of the conference on Language technologies & digital humanities 2016*]. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 95-100. (In Slovenian.)
- Perdih, Andrej. (2020). Portal Fran: od začetkov do danes. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje* 46, № 2 [The Fran Slovene language portal: from beginnings to the present day. *Rasprave: The Journal of Institute of Croatin Language and Linguistics* 46, № 2]. 997-1018. (In Slovenian.)
- Perdih, Andrej. (sprejeto v objavo/in Press). Učenje o slovarjih v šoli: portal Franček kot most med splošno in pedagoško leksikografijo [Learning about dictionaries in school: the Franček portal as a bridge between general and pedagogical lexicography]. (In Slovenian.)
- Petric Žižić, Špela. (2020). Tipologija razlag v Šolskem slovarju slovenskega jezika. *Slavistična revija* 68, № 3 [Typology of definitions in the School dictionary of the Slovene language. *Slavic Review Ljubljana, SRL* 68, № 3]. 391-409. (In Slovenian.)
- Rozman, Tadeja, Krapš Vodopivec, Irena, Stritar, Mojca, Kosem, Iztok. (2020). *Empirični pogled na pouk slovenskega jezika* [*An empirical view of Slovene as an academic subject*]. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. (In Slovenian.)
- Snoj, Jerica. (2019). Leksikalna sinonimija v Sinonimnem slovarju slovenskega jezika. *Lingua Slovenica* 14 [Lexical synonyms in the Synonym dictionary of Slovenian language. *Lingua Slovenica* 14]. Ljubljana: Založba ZRC. (In Slovenian.)

- Žagar Karer, Mojca. (2017). Terminološko svetovanje: izkušnje in perspektive. V: *Slovenska terminologija danas* [Terminology-consulting services: experiences and perspectives. In: *Slavonic terminology today*]. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti. 361-370. (In Slovenian.)
- Žganec Gros, Jerneja, Vesnicer, Boštjan, Rozman, Simon, Holozan, Peter, Šef, Tomaž. (2016): Sintentizator govora za slovenščino eBralec. V: *Zbornik konference Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika* [The eBralec speech synthesis system for Slovenian. In: *Proceedings of the conference on Language technologies & digital humanities 2016*]. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete v Ljubljani. (In Slovenian.)